

1. Κεφάλι

1. ΤΡΙΧΩΤΟ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΙΟΥ (κόμη, φρύδια, γένεια, μουστάκι)

Ι. ΑΠΟΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ (ΑΛΩΠΕΚΙΑ)

Γενικά

Η μερική ή η ολική απώλεια των τριχών του κεφαλιού ή και άλλων τμημάτων του σώματος ονομάζεται **αλωπεκία**. Γενικότερα, κάθε έκδηλη αραιώση των τριχών σε ένα σημείο του σώματος χαρακτηρίζεται ως αλωπεκία.

Υπάρχουν πολλά είδη αλωπεκίας, με τα οποία ασχολείται η Δερματολογία. Παρακάτω θα αναφερθούν τα κυριότερα από αυτά, που αφορούν και την Παθολογία.

1. **Αλωπεκία ανδρικού τύπου (φαλάκρα)**. Η απώλεια των τριχών αρχίζει από τις κροταφικές χώρες, από εμπρός προς τα πίσω, και από την κορυφή του κρανίου· επίσης, η *μετωπιαία γραμμή των τριχών* υποχωρεί προς τα πίσω. Αλωπεκία ανδρικού τύπου μπορεί να παρατηρηθεί και στις γυναίκες, όπου όμως, κατά κανόνα, είναι πολύ ελαφρότερη.

2. **Αλωπεκία γυναικείου τύπου**. Παρατηρείται μόνο σε γυναίκες (Εικ. 1.1). Η αραιώση των τριχών αρχίζει από τη μεσότητα του θόλου του κρανίου και επεκτείνεται γύρω από αυτήν, προς το μέτωπο, τις βρεγματικές χώρες και την ινιακή χώρα. Πάντως η *μετωπιαία γραμμή των τριχών* δεν υποχωρεί προς τα πίσω, όπως στην αλωπεκία ανδρικού τύπου. Η αλωπεκία γυναικείου τύπου σπάνια φτάνει σε μεγάλο βαθμό.

3. **Γεροντική αλωπεκία**. Σ' αυτήν υπάρχει συνήθως απώλεια αρκετών τριχών της κόμης, τόσο στους άνδρες, όσο και στις γυναίκες.

4. **Αλωπεκία σε νοσήματα των ενδοκρινών αδένων**.

α) Στον **υποθυρεοειδισμό** οι τρίχες της κόμης αραιώνουν και ταυτόχρονα είναι χοντρές, ξερές και

σπάζουν εύκολα· επίσης χάνουν τη στιλπνότητά τους. Η μεγαλύτερη αραιώση παρατηρείται στο μέτωπο και είναι ακόμη πιο χαρακτηριστική στις γυναίκες. Παρατηρείται επίσης αραιώση των τριχών στις μασχάλες, στο εφήβαιο και στα φρύδια (ιδίως στο έξω τριτημόριό τους). Η αλωπεκία αυτή είναι εντονότερη στη βαριά μορφή υποθυρεοειδισμού, δηλαδή στο *μυξοίδημα* (Εικ. 1.2, 1.3, 1.4).

β) Στον **υπερθυρεοειδισμό** μπορεί να υπάρχει επίσης αραιώση των τριχών, μικρού όμως βαθμού. Οι τρίχες είναι λεπτές, μαλακές και εύθραυστες. Κάποτε παράγεται *γυροειδής αλωπεκία* (βλ. σελ. 21).

γ) Στην **ολική ανεπάρκεια του πρόσθιου λοβού της υπόφυσης**, συχνά προκαλείται αραιώση των τριχών της κόμης· επίσης αραιώνουν οι τρίχες των φρυδιών και μάλιστα λείπουν από το έξω τριτημόριό τους (Εικ. 1.5). Στους άνδρες αραιώνουν πολύ οι τρίχες του προσώπου και του λαιμού (γένεια και μουστάκι). Χαρακτηριστική, και για τα δυο φύλα, είναι η μεγάλη αραιώση ή η πλήρης έλλειψη τριχών στις μασχάλες και στο εφήβαιο (Εικ. 1.6).

Εικόνα 1.1. Αλωπεκία γυναικείου τύπου (Score, 1967).

Εικόνα 1.2. Απόπτωση των τριχών του εφηβαίου, σε μυξοίδημα (Γ.Τ.).

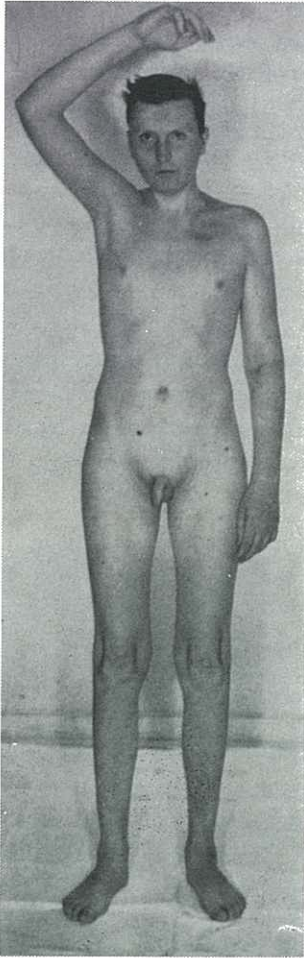
Εικόνα 1.4. Μεγάλη αραιώση των τριχών των φρυδιών, σε μυξοίδημα (Γ.Τ.).

Εικόνα 1.3. Απόπτωση των τριχών στις μασχάλες, σε μυξοίδημα (Γ.Τ.).

Εικόνα 1.5. Απόπτωση των τριχών στο έξω τριτημόριο των φρυδιών, σε ολική ανεπάρκεια του πρόσθιου λοβού της υπόφυσης (Siegenthaler).

Εικόνα 1.6. Έλλειψη τριχών στις μασχάλες και στο εφήβαιο, σε ολική ανεπάρκεια του πρόσθιου λοβού της υπόφυσης (Hegglin, 1969).

δ) Στο **σύνδρομο Cushing** παράγεται, όχι σπάνια, μια διάχυτη αλωπεκία της κόμης, ενώ αντίθετα παρατηρείται συχνά υπερτρίχωση σε άλλα σημεία του σώματος (βλ. «Υπερτρίχωση», σελ. 25).

ε) Στον **υποπαραθυρεοειδισμό**, σχετικώς συχνά, παρατηρείται απόπτωση των τριχών κατά τόπους, μέχρι μεγάλου βαθμού αλωπεκία. Οι τρίχες είναι λεπτές, ξερές και εύθραυστες. Είναι δυνατόν επίσης να πέσουν όλες οι τρίχες του σώματος, ακόμη και τα φρύδια και οι βλεφαρίδες.

στ) Στον **βαρύ σακχαρώδη διαβήτη**, και μάλιστα τον μη ρυθμιζόμενο με θεραπεία, προκαλείται συχνά αραιώση των τριχών του κεφαλιού.

5. Αλωπεκία σε λοιμώδεις νόσους. Παρατηρείται σε βαριές περιπτώσεις λοιμωδών νόσων, που συνοδεύονται από **υψηλό πυρετό** (39° και άνω), παράγεται δε κατά τη διάρκεια της νόσησης ή μετά την απο-

δρομή της (μέχρι και 3-4 μήνες αργότερα). Κλασική είναι η αλωπεκία στον **κοιλιακό τύφο**, που ήταν πολύ συχνή και βαριά πριν την εισαγωγή της κλωραμφαινικόλης στη θεραπευτική.

Σπάνια, η σύφιλη, στο δεύτερο στάδιό της, είναι δυνατό να δημιουργήσει αλωπεκία, διάχυτη ή εντοπισμένη σε εστίες (**συφιλιδική αλωπεκία**) (Εικ. 1.7).

6. Η αλωπεκία στον συστηματικό ερυθηματώδη λύκο είναι πολύ συχνό σύμπτωμα και σημαντικό διαγνωστικό σημείο. Υπάρχει διάχυτη ή κατά τόπους απώλεια των τριχών, που κάποτε μπορεί να φτάσει σε μεγάλο βαθμό (Εικ. 1.8).

7. Αλωπεκία σε καταστάσεις φθοράς. Παρατηρείται σε **κακοήθεις νεοπλασίες** κάθε είδους ή σε **καχεξία** από διάφορες αιτίες (καρκινωμάτωση, υποσιτισμό, αλλά και υπερβολική διαίτα για απίσχναση κ.ά.).

8. Επίσης από έλλειψη σιδήρου (σιδηροπενία) μπορεί να προκληθεί **αλωπεκία**.

Εικόνα 1.7. Συφιλιδική αλωπεκία (Α. Μηνάς).

Εικόνα 1.8. Αλωπεκία σε συστηματικό ερυθηματώδη λύκο (Α. Μηνάς).

9. **Αλωπεκία σε καταστάσεις stress.** Μπορεί να παρατηρηθεί ύστερα από ένα δύσκολο τοκετό, μετά οξείες και μεγάλες απώλειες αίματος, βαριές χειρουργικές επεμβάσεις, τραυματισμούς, μεγάλες ψυχικές επιβαρύνσεις κ.ά.

10. **Αλωπεκία** μπορεί να παρουσιαστεί επίσης στο τέλος της εγκυμοσύνης.

11. **Φαρμακευτική αλωπεκία.** Σήμερα είναι συχνή, και φτάνει σε πλήρη απώλεια των τριχών, κατά τη χημειοθεραπεία κακοήθων νεοπλασιών, κάθε είδους, ιδιαίτερα με κυκλοφωσφαμίδη (Εικ. 1.9, 1.9α).

Εικόνα 1.9. Αλωπεκία από χημειοθεραπεία (Γ.Τ.).

Εικόνα 1.9α. Αλωπεκία από χημειοθεραπεία (Γ.Τ.).

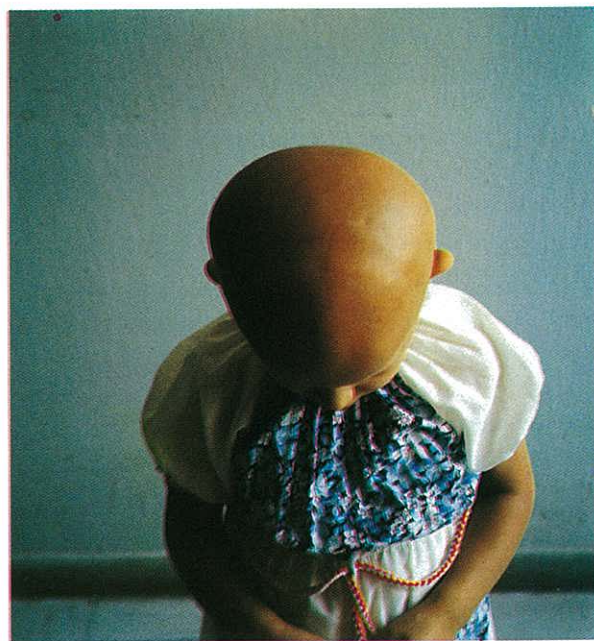
Αλλά και πολλά άλλα φάρμακα μπορεί να προκαλέσουν αλωπεκία, κυρίως μετά χρόνια χορήγηση: τα αντιπηκτικά, τα αντιθυρεοειδικά, η τριμεθαδιόνη, η L-dopa, η αλλοπουρινόλη, οι αμφεταμίνες, τα σαλικυλικά, η χρόνια χορήγηση βιταμίνης Α σε μεγάλες δόσεις κ.ά.

Χαρακτηριστική είναι η αλωπεκία μετά *οξεία δηλητηρίαση με θάλλιο*, το οποίο μάλιστα χρησιμοποιούσαν άλλοτε για τη θεραπεία των μυκητιάσεων του τριχωτού της κεφαλής.

12. **Αλωπεκία από ιονίζουσα ακτινοβολία** (Εικ. 1.10). Η ακτινοθεραπεία στην περιοχή του κρανίου προκαλεί κατά κανόνα αλωπεκία, αν δε η δόση της ακτινοβολίας είναι μεγάλη, η απώλεια των τριχών γίνεται μόνιμη.

13. **Αλωπεκία από μυκητιάσεις.** Πιο συχνή είναι η *τριχοφυτία της κεφαλής* από το μύκητα τριχοφυτό (Εικ. 1.11, 1.12). Παρουσιάζεται κυρίως σε παιδιά και δημιουργεί εστίες με μεγάλη ελάττωση των τριχών, αλλά *όχι τέλεια έλλειψη* τους, όπως στη γυροειδή αλωπεκία. Οι εστίες περιέχουν υπολείμματα τριχών και λέπια.

14. **Γυροειδής αλωπεκία.** Είναι μια κλασική μορφή αλωπεκίας, από άγνωστη αιτία, που χαρακτηρίζεται από ολοκληρωτική απόπτωση (αποψίλωση) των τριχών σε διάφορες περιοχές του τριχωτού της

Εικόνα 1.10. Αλωπεκία από ιονίζουσα ακτινοβολία (ακτινοθεραπεία) (Α. Μηνάς).